

Кримська В.І., учитель світової літератури

Іллінецький НВК «ЗОШ I-III ступенів-гімназія №2», Вінницька обл., Україна

Перспективний напрям реалізації новітніх технологій при вивченні світової літератури – інтеграція видів мистецтва

Інтеграція є однією з найперспективніших інновацій, яка здатна вирішити чисельні проблеми освітянської системи. Звичайно, система такого навчання ще недостатньо опрацьована, а тому неоднозначно сприймається багатьма педагогами. Її повне теоретичне обґрунтування та запровадження у практику навчання – справа майбутнього. Але вже сьогодні є очевидним, що інтегративне навчання як ніяке інше закладає нові умови діяльності вчителів та учнів, є діючою моделлю активізації інтелектуальної діяльності та розвиваючих прийомів навчання. Інтеграція зобов'язує до використання різноманітних форм викладання, що має вплив на ефективність сприйняття учнями навчального матеріалу. Вона стає для всіх її учасників – і вчителів, і учнів, і батьків, і адміністрації – школою співпраці та взаємодії, що допомагає разом просуватися до спільної мети.

Вважаю інтеграцію одним із головних дидактичних принципів, який у цілому визначає організацію освітніх систем.

Саме вона сприяє подоланню фрагментарності та мозаїчності знань школярів, забезпечує оволодіння комплексними знаннями, системою універсальних людських цінностей, служить формуванню системно – цілісного погляду на світ.

Інтегративні процеси в сучасній школі продиктовані самим життям і є дуже актуальними.

Вони покликані:

- ✓ розвивати критичне мислення в кожного учня;
- ✓ виховувати критичну особистість, яка відчуває, насамперед, внутрішню свободу і незалежність;
- ✓ розвивати комунікативні навички учнів;
- ✓ розвивати творче мислення в освітньому;

- ✓ формувати особистісні якості, самостійність, працелюбство, творчість;
- ✓ запроваджувати освітні інновації, інформаційні технології.

Багаторічний досвід використання різних видів мистецтва на уроках зарубіжної літератури дозволяє визначити такі критерії добору творів інших видів мистецтва для естетичного виховання учнів:

- ✓ образно-діалогічний потенціал виду мистецтва;
- ✓ сугестивні можливості виду мистецтва в сприйманні навчального знання;
- ✓ градації естетичних можливостей виду мистецтва в культурному житті учнів;
- ✓ синтетичність виду мистецтва, його універсальність як засобу духовного впливу.

Використання різних видів мистецтва на уроках зарубіжної літератури буде ефективним за умов дотримання принципів діалогу культур та створення багатогранного художньо-естетичного середовища.

При цьому враховую такі функції мистецтва, як пізнавальна, естетична, гедоністична, аксіологічна, комунікативна, соціальна, семіотична, світоглядна.

Інтеграція мистецтв забезпечується сукупністю традиційних та інноваційних форм і педагогічних технологій: добір текстів із фоновим компонентом та з ілюстраціями, створення навчальних комп'ютерних інтегрованих програм-презентацій, рольова і ділова гра, засідання клубу прихильників мистецтва, конференції, дискусії, диспути, театралізовані вечори, фестивалі мистецтва, ігри-конкурси, екскурсії до краєзнавчого й художнього музеїв та ін.

Доцільна така послідовність завдань: від виховання засад культури спілкування з різновидами мистецтв до розвитку творчого критичного ставлення до них.

Використання методів аналізу мистецьких творів, зіставлення художніх зразків за принципами аналогії, контрасту й узагальнення спонукає учнів творчо ставитися до виконання завдань, сприяє глибшому осягненню

мистецьких творів, вимагає розкриття їх нових аспектів. Така робота веде до усвідомленого засвоєння знань, впливає на розвиток спостережливості і дослідницького вміння, стимулює почуттєве пізнання, поглиблює і концентрує його, сприяє абстрагованому понятійному мисленню.

За умов трансформації українського суспільства особливої значущості набувають питання формування молодого людиною нових життєвих стратегій, компетентності, конкурентоспроможності, посилення гнучкості та мобільності соціальної поведінки.

Тому необхідно звертатися до когнітивних технік та стратегій, які дозволяють збільшити можливість отримати очікуваний результат. Тому продуктивним є прийом синтезу мистецтв на уроках зарубіжної літератури.

У науці вже достатньо уваги приділили синтезу таких мистецтв, як література-музика-живопис-архітектура, тому доцільно буде зосередити увагу на зв'язку літератури та кіно.

Незважаючи на стрімке підвищення інтересу кіноіндустрії до екшенів з різноманітними комп'ютерними спецефектами, останнім часом з'явилося багато екранізацій художніх класичних творів, що, насамперед, доводять: класика вічна, а вічні проблеми — актуальні. Отже, визначитися зі своїм місцем у житті, сформуванню своєї життєвої позиції, навчитися приймати рішення в альтернативних ситуаціях допоможе класика на екрані.

На уроці, побудованому на основі взаємодій видів мистецтва, має здійснюватися синтез наукового і художнього типів пізнання дійсності, без чого, на мій погляд, опанування літературного тексту не може бути продуктивним. Елементи інтегрованого навчання використовую в різному об'ємі залежно від рівня класу. Це можуть бути як індивідуальні, групові завдання інтегрованого характеру, так і цикли уроків, що періодично проводяться.

Для того, щоб урок зарубіжної літератури став синтезом мистецтв, щоб різні мистецькі твори гармонійно доповнювали один одного, створюючи в

учнів цілісне уявлення про скарбницю світової культури, дотримуюсь певних правил.

Аналіз різних видів мистецтва на уроках літератури повинен відбуватися у взаємозв'язку з літературними творами і врахуванням художньої специфіки кожного з них.

Порівняння літературного твору зі зразком іншого виду мистецтва ґрунтується на спорідненій тематиці або жанрових особливостях; спостереження за творами, тематично спорідненими з літературним, але різними за засобами художньої виразності, авторською концепцією; порівняння репродукції картини й твору іншого виду мистецтва (кінофільму, музики); картини майстра й пензля учня.

Плідне застосування творів образотворчого мистецтва та музики на уроці літератури неможливе без поступового формування в учнів навичок «читання» мистецького твору, розуміння мови мистецтва.

Неодмінно працюю над засвоєнням учнями лексики мистецтвознавчого характеру, збагаченням словникового запасу та розвитком навичок «читання» мистецького твору.

Основні прийоми роботи з твором мистецтва—спостереження, аналіз, порівняння, синтез.

Використання творів різних видів мистецтва можливе і доречне на різних етапах вивчення художнього твору:

✓ як мотиваційний момент (для створення певної емоційної атмосфери, формування цілісного уявлення про історико-культурну добу, стимулювання мислительної діяльності);

✓ як ситуативне завдання (при вивченні біографії письменника, при роботі над портретом героя, при роботі над деталлю та ін.);

✓ як фоновий елемент (для відтворення особливостей певної культурної доби, для створення відповідного емоційного стану);

✓ як аналітична робота (роздуми про мотиви, події, героїв твору).